

РЕЦЕНЗІЯ

доктора педагогічних наук, доцента **Оленєва Дмитра Геннадійовича**

на дисертацію **Шостака Романа Григоровича**

«Формування управлінської компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних Сил України»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність дослідження зумовлена умовами сьогодення. Ефективність функціонування будь-якої військової організації, особливо в умовах збройного конфлікту, залежить від якості управління як ключового елементу успішного керівництва збройними силами. Прийняття обґрунтованих рішень на основі аналізу отриманої інформації та оцінки ризиків, планування, організація та контроль діяльності, належна фахова підготовка, гнучкість та здатність адаптуватися до швидкоплинних змін дозволяють прогнозувати можливі сценарії, визначати пріоритети і, як наслідок, забезпечити високу готовність та ефективність у виконанні поставлених завдань. Якісна професійна підготовка в системі військової освіти неможлива без дослідження низки психолого-педагогічних проблем, серед яких важливе місце посідає формування управлінської компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних Сил України. Актуальність теми дослідження посилює і низка суперечностей (с. 28-29), які виявив автор під час наукових пошуків, зокрема між необхідністю:

цілеспрямованого формування у майбутніх офіцерів – начальників фізичної підготовки та спорту управлінської компетентності у процесі їх професійно-педагогічної підготовки та відсутністю педагогічної моделі її формування у ВВНЗ як організаційно-педагогічної умови її формування;

методичного забезпечення формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – начальників фізичної підготовки та спорту та недостатньою розробленістю методики її формування у процесі їх професійно-педагогічної підготовки в ВВНЗ;

об'єктивного оцінювання рівнів сформованості управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту ЗС України у процесі їх професійно-педагогічної підготовки в ВВНЗ і недостатньою розробленістю відповідних критеріїв та показників.

З огляду на зазначене вище, актуальність теми дисертаційної роботи Шостака Р.Г. «Формування управлінської компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних Сил України», поданої на захист, сумніви не викликає.

Мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження Шостака Романа Григоровича є логічно узгодженими. Вибір застосованих методів і методик дослідження забезпечує досягнення мети й вирішення поставлених завдань. Дисертаційне дослідження вирізняється достатнім рівнем теоретичного аналізу, самостійністю наукового пошуку, творчим підходом до вирішення дослідницьких завдань.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, сформульованих у роботі та їх наукова новизна.

В дисертаційній роботі *вперше* обґрунтовано педагогічні умови формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України у процесі професійно-педагогічної підготовки (педагогічне моделювання формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України; формування управлінської стресостійкості як суб'єкта управління у сфері фізичного виховання та спорту у Збройних сил України; розроблення авторської методики формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України; удосконалення критеріїв і показників оцінювання сформованості управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України); з'ясовано сутність управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України, що полягає в їх суб'єктній, професійній і фаховій здатності та готовності до управлінської діяльності як суб'єктів управління в сфері фізичного виховання

та спорту військовослужбовців; *удосконалено* зміст поняття «управлінська компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України»; професійно орієнтовану модель формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України у процесі їх професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ, що охоплює взаємопов'язані, взаємозумовлені та послідовні цільово-методологічний, змістовний, суб'єктний, організаційно-методичний і діагностувально-результативний блоки; критерії та показники оцінювання сформованості управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України (аксіологічно-мотиваційний, знанієвий, індивідуальнопсихічний, управлінсько-діяльнісний, рефлексивний); *дістало подальшого розвитку* методика формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України у процесі вивчення професійно орієнтованих і військовоспеціальних дисциплін на засадах міжпредметного підходу, що здійснено шляхом конкретизації та адаптації її провідної ідеї, мети, завдань, змісту, організаційних форм навчання, методів навчання, видів навчальних занять, методичних прийомів і засобів управлінської підготовки до майбутньої управлінської діяльності курсантів як суб'єктів військового управління.

Результати дисертації досить повно висвітлені в 15 публікаціях (із них 7 – у співавторстві), серед яких: 1 стаття в періодичному науковому виданні зарубіжної держави, яка входить до міжнародної наукометричної бази Scopus; 1 колективна монографія; 3 статті у наукових фахових періодичних педагогічних виданнях України; 1 стаття в періодичному науковому виданні зарубіжної держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу; 9 тез доповідей у збірниках наукових конференцій.

Структура і зміст дисертації.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (232 найменувань, із них 37 – закордонних), додатків на 86 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить

327 сторінок, основний текст – 188 сторінок. Робота проілюстрована 20 таблицями, 12 рисунками та 10 формулами.

У роботі представлений науковий апарат дослідження, визначено завдання, забезпечено відповідність завдань і висновків, які логічно вибудовуються зі змісту основної частини дисертації.

У першому розділі – «Формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України як проблема професійної педагогіки» – автор підкреслює актуальність проблеми управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України, які можуть стати координаторами фізичної підготовки військовослужбовців у військових частинах. Це завдання є важливим аспектом професійної педагогіки, яке досі не було належно вивчено. Підтверджено, що поняття «управлінська компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України» є ключовим для їх військово-професійної та професійної компетентностей як суб'єктів військового управління у сфері фізичного виховання та спорту. Описано сутність управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України як учасників військового управління у сфері фізичного виховання та спорту військовослужбовців. Встановлено структуру управлінської компетентності майбутніх офіцерів, як керуючих фізичною підготовкою і спортом у військових частинах.

У другому розділі – «Педагогічні умови формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України» – використовуючи аналіз наукових джерел та результати методу експертної оцінки, було встановлено чотири основні педагогічні умови, які включають: педагогічне моделювання формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України; формування управлінської стресостійкості, як суб'єкта управління у сфері фізичного виховання та спорту у ЗС України; розроблення авторської методики формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України; удосконалення критеріїв і

показників оцінювання сформованості управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України. Базуючись на удосконаленні існуючих моделей професійної компетентності офіцерів, було розроблено модель, орієнтовану на формування управлінської компетентності майбутніх спеціалістів з фізичної культури і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки в вищих воєнних навчальних закладах. Методика формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України була вдосконалена. Критерії та показники для діагностики розвитку управлінської компетентності майбутніх спеціалістів з фізичної культури і спорту ЗС України були уточнені.

У третьому розділі – «Організація експериментального дослідження та його результати» – було здійснено експериментальне та емпіричне вивчення викликів формування управлінської компетентності майбутніх спеціалістів із фізичної культури та спорту, офіцерського складу, включаючи процеси підготовки, реалізації та узагальнення, згідно з програмою експериментальної роботи. Виявлено, що після формувального етапу педагогічного експерименту відбувається позитивне зростання управлінської компетентності всіх учасників, оскільки між результатами констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту спостерігаються статистично важливі зміни.

Отримані експериментальні дані дозволили розробити та описати методичні рекомендації для фахівців стосовно формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців з фізичної культури і спорту в процесі їх професійно-педагогічної підготовки.

У цілому, позитивно оцінюючи наукове та практичне значення отриманих результатів дисертаційної роботи Романа Григоровича, вважаю за доцільне відзначити окремі дискусійні положення та висловити зауваження й побажання до змісту роботи.

1. У дисертації було використано 232 джерела, що в цілому позитивно характеризує роботу, однак, не на всі джерела зі списку літератури (більше 25 джерел) є посилання в тексті дисертації; частина джерел, на які посилається автор, є застарілими та втратили свою наукову актуальність. Доцільно було б

збільшити кількість джерел опублікованих впродовж останніх 5 років. Деякі посилання, зокрема на сторінці 68 ([22, с. 311]), на сторінці 138 ([168, с. 371]) не відповідають першоджерелам.

2. Окремі положення роботи з досліджуваної проблематики створюють передумови для полеміки. Так, четверте завдання дисертації – уточнити критерії та показники оцінювання сформованості управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту ЗС України на Вашу думку надає можливість «...визначити позитивний вплив педагогічного моделювання на формування управлінської компетентності» (с. 89).

3. Заслуговують на схвалення розроблені здобувачем методичні рекомендації для керівників, науковців та науково-педагогічних працівників вищих військових навчальних закладів. Однак, хотілося б нагадати, що основною метою видання методичних рекомендацій є оперативне доповнення підручників та навчальних посібників матеріалами щодо методики виконання тих чи інших видів діяльності. Тому не зрозуміло завдання: «Розробити ...для проведення занять ... за тематикою формування управлінської компетентності... підручники, начальні та методичні посібники...» (с. 195).

4. Дисертанту не вдалося уникнути деяких помилок у технічному оформленні роботи, текст дисертації не позбавлений стилістичних і граматичних огріхів.

Висловлені зауваження та побажання мають переважно дискусійний характер і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дисертаційного дослідження.

Висновок. Загалом, дисертаційна робота Шостака Р. Г. є повністю самостійною та завершеною роботою, яка характеризується актуальністю, науковою новизною, теоретичною та практичною значущістю. У ній містяться значні наукові досягнення, які автор повністю висвітлив у наукових публікаціях. Результати дослідження є досить обґрунтованими для формування управлінської компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту Збройних сил України.

Дисертація за своїм змістом відповідає вимогам абзацу 3 пункту 2 та пункту 6 “Порядку присудження ступеня доктора філософії...”, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, а за порядком оформлення – Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40, а її автор – Шостак Роман Григорович – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 – «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки».